

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 271/2019-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. júna 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] t. č. Ústav na výkon väzby [REDACTED], vo veci namietaného porušenia „práva na obhajobu“ uznesením Okresného súdu Komárno sp. zn. 3 T 104/2018 z 5. decembra 2018 a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2 Tos 120/2018 zo 17. decembra 2018, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .
2. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 12. apríla 2019 doručené podanie [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] t. č. Ústav na výkon väzby [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „*Návrh na začatie konania podľa ustanovenia § 20 zákona o ústavnom súde*“. Ústavný súd kvalifikoval podanie sťažovateľa podľa obsahu

ako sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorou namieta porušenie „práva na obhajobu“ uznesením Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 T 104/2018 z 5. decembra 2018 (ďalej aj „namietané uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Tos 120/2018 zo 17. decembra 2018 (ďalej aj „namietané uznesenie krajského súdu“), ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu.

2. Na zasadnutí pléna ústavného súdu 25. apríla 2019 bol schválený Rozvrh práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“), ktorý nadobudol účinnosť 26. apríla 2019.

V súlade s čl. X bodom 3 rozvrhu práce bola uvedená vec na základe rozhodnutia o nariadení jej pridelenia z 30. apríla 2019, keďže ide o naliehavú vec patriacu do rozhodovacej pôsobnosti senátu, rozhodnutie o ktorej neznesie odklad, pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov sudcovi spravodajcovi Mojmírovi Mamojkovi.

3. Súčasťou ústavnej sťažnosti je aj žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

4. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa od 30. mája 2018 nachádza vo väzbe, do ktorej bol vzatý uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 11/2018 z 1. júna 2018 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tpo 36/2018 z 13. júna 2018, a to z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). O prvej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu rozhodoval okresný súd uznesením sp. zn. 2 Tp 15/2018 z 9. augusta 2018 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tpo 58/2018 z 21. augusta 2018, pričom ju zamietol. Druhá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby bola zamietnutá uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 23/2018 z 8. novembra 2018 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tpo 90/2018 z 21. novembra 2018.

Prokurátorom Okresnej prokuratúry Komárno bola na sťažovateľa 23. novembra 2018 podaná obžaloba pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c), d) a ods. 2 písm. e) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).

5. Namietaným uznesením okresného súdu z 5. decembra 2018 bol sťažovateľ podľa § 238 ods. 3 Trestného poriadku ponechaný vo väzbe, pretože dôvod väzby naďalej trvá, žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu okresný súd zamietol a väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka.

O podanej sťažnosti sťažovateľa proti namietanému uzneseniu okresného súdu rozhodol namietaným uznesením zo 17. decembra 2018 krajský súd, ktorý jeho sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

6. Sťažnostné námietky sťažovateľa sa týkajú dvoch okruhov otázok. Prvým okruhom sú námietky súvisiace s postupom, ktorý predchádzal vydaniu napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov o ďalšom trvaní väzby sťažovateľa (neprítomnosť advokáta sťažovateľa pri úkonoch trestného konania, vykonávanie výsluchov sťažovateľa napriek jeho zlému zdravotnému stavu). Druhým okruhom sú námietky týkajúce sa rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o jeho prepustenie z väzby okresným súdom a krajským súdom, v ktorých uvádza, že *„ako najzávažnejšie porušenie môjho práva na obhajobu považujem rozhodnutie o súdnej väzbe, ktoré sa konalo 5.12.2018 v Nemocnici pre obv. a ods. a ÚVTOS v Trenčíne, kde som bol ešte stále hospitalizovaný. Ako som už uviedol, toto konanie prebehlo napriek absencii môjho advokáta bez môjho súhlasu, navyše predseda senátu [REDAKOVANÉ] odmietol protokolovať moju výpoveď.“*

7. Na základe uvedeného sťažovateľ žiada *„aj prostredníctvom ustanoveného advokáta na zastupovanie pred ústavným súdom o zrušenie právoplatnosti uznesení tak prvostupňového, ako aj druhostupňového súdu sp. zn. 2 Tos 120/2018 – 251, ktorými ma ponechali vo väzbe“*.

II.

8. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

III.

13. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti jeho petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Tvrdenie o porušení iných práv uvedených v odôvodnení ústavnej sťažnosti mimo petit návrhu ústavný súd považuje iba za súčasť argumentácie.

14. Sťažovateľ tvrdí, že namietanými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, bolo porušené jeho „právo na obhajobu“. Pre vymedzenie hraníc, v ktorých sťažovateľ žiada realizovať ústavný prieskum dodržiavania základných práv a slobôd v konaniach realizovaných súdmi, je nevyhnutné,

aby formulácia návrhu na rozhodnutie bola úplná a zrozumiteľná. Zároveň je potrebné, aby petit ústavnej sťažnosti, ktorým je ústavný súd pri svojom rozhodovaní viazaný, obsahoval nielen označenie ustanovenia, ktorým je zaručené právo, ktoré malo byť porušené, ale aj slovné vyjadrenie tohto práva, a to tak, aby neboli vo vzájomnom rozpore.

15. V danom prípade sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie „*práva na obhajobu*“, čím len slovné vyjadril právo, ktoré malo byť porušené, bez označenia ustanovenia, ktorým je právo (ktoré malo byť porušené) zaručené.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu „*práva na obhajobu*“ preto ústavný súd vychádzal z obsahu ústavnej sťažnosti, a teda skutočnosť, že namietané rozhodnutia všeobecných súdov, ktorých zrušení sa sťažovateľ domáha, sú rozhodnutiami o osobnej slobode – o väzbe sťažovateľa (o jej ďalšom trvaní), a zo svojej konštantnej judikatúry (napr. III. ÚS 422/2016, II. ÚS 795/2016, I. ÚS 125/2015, I. ÚS 113/05, II. ÚS 661/2015, III. ÚS 416/2015), z ktorej vyplýva, že pri väzobných konaniach vníma ústavný súd právo na obhajobu ako súčasť práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a v prípade zistenia porušenia práva vo vzťahu k rozhodovaniu o väzbe pristúpi k vysloveniu jeho porušenia prostredníctvom čl. 17 ústavy.

16. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon...

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

K namietanému porušeniu ústavou garantovaného práva postupom, ktorý predchádzal vydaniu namietaných uznesení okresného súdu a krajského súdu

17. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním tejto časti ústavnej sťažnosti poukazuje na skutočnosť, že jeho právomoc rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže

byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj legislatívnej konštrukcie § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013), podľa ktorého ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd.

18. V posudzovanom prípade sa trestná vec sťažovateľa nachádza ešte len v počiatočnom štádiu trestného stíhania pred súdom, po podaní obžaloby. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až po koniec procesom, v rámci ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania. Preto spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietať také pochybenia príslušných orgánov verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 166/2010, m. m. tiež II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

19. Je zjavné, že citovaná judikatúra je aplikovateľná aj na vec sťažovateľa, keďže má v súčasnom štádiu trestného konania celý rad právnych prostriedkov na ochranu svojich základných práv, o ktorých nie je oprávnený rozhodovať ústavný súd, ale iné orgány verejnej moci (predovšetkým orgány prokuratúry a všeobecné súdy). Z uvedeného dôvodu túto časť ústavnej sťažnosti ústavný súd považuje za predčasne podanú, a preto ju podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde uplatnením zásady *ratione temporis* odmietol ako neprípustnú.

K namietanému porušeniu ústavou garantovaného práva namietaným uznesením okresného súdu

20. Vo vzťahu k tejto časti ústavný súd opätovne poukazuje na princíp subsidiarity svojej právomoci vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy totiž vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

21. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť (a aj domáhal) využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

22. V posudzovanom prípade proti namietanému uzneseniu okresného súdu mohol sťažovateľ podať sťažnosť (čo aj využil), o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný preto túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu ústavou garantovaného práva namietaným uznesením krajského súdu

23. Z ústavnej sťažnosti a zistení ústavného súdu vyplýva, že namietaným uznesením krajského súdu zo 17. decembra 2018 krajský súd zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o jeho ponechaní vo väzbe – označené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 17. decembra 2018 a sťažovateľovi bolo doručené 18. decembra 2018.

24. V nadväznosti na uvedené skutočnosti ústavný súd pripomína, že jednou zo základných podmienok prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene [§ 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde]. V prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03).

25. Aplikujúc citovanú judikatúru na vec sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ doručil ústavnú sťažnosť (12. apríla 2019) proti namietanému uzneseniu krajského súdu zjavne po uplynutí dvojmesačnej lehoty ustanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde, preto túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

26. Ústavný súd vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom uvádza, že takýmto žiadostiam ústavný súd vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z ustanovenia § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov

právneho zastúpenia) a ak nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

27. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh nevyplýva splnenie ani jednej z uvedených podmienok. Pokiaľ ide o prvú podmienku, nie zrejme, či by ju bolo možné považovať za splnenú, keďže sťažovateľ svoje majetkové pomery žiadnym spôsobom nezmenil ani nepreukázal.

Splneniu druhej podmienky bráni preukázaná zrejma bezúspešnosť uplatňovania nároku na ochranu ústavnosti. Oneskorené podanie ústavnej sťažnosti ako nedostatok podmienky jej prijateľnosti na ďalšie konanie je takej povahy, že by ju nebolo možné odstrániť ani potom, ak by ústavný súd ustanovil sťažovateľovi kvalifikovaného právneho zástupcu.

28. Z uvedených dôvodov ústavný súd žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu nevyhovel.

29. S ohľadom na všetky uvedené závery bolo o ústavnej sťažnosti sťažovateľa potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2019